

utom Rätten, att i konkurssaken vara rättens ombudsman, *dertill dock ej får utses Rättens ordförande eller valet i öfrigt inverka på Rättens domförhet.*

Skulle Lag-Utskottet, till hvilket denna motion läres öfverlemnas, finna skäl att, i det syfte jag afser, gifva tillägget en lämpligare redaktion, så har jag gifvetvis intet att deremot anmärka.

Stockholm den 26 Januari 1880.

A. W. Westerdal.

N:o 52.

Af Herr Johannes Bengtsson: *Med förslag till ändringar i Skiftesstadgan.*

I Kongl. Skiftesstadgan af den 9 November 1866, § 66, föreskrifves, att vid laga skiften planer för delegarnes gemensamma begagnande få utsättas, såvida de blifva afsedda för vissa, i nämnda författning bestämda ändamål, såsom för afhämtning af sten, grus, lera, (bränn-) torf m. m.; »dock» — heter det — »icke till större vidd än behofvet fordrar».

Enligt 54 § af samma författning ega de delegare, som vid skiftesmannens föredragning af detta ärende äro tillstädes, att i detta ämne besluta, när de om beslutet äro ense.

Samma bestämmelser funnos äfven i 1827 års skiftesstadga. För den, som i det praktiska lifvet erfarit tillämpningen af dessa föreskrifter, fram-

träda de såsom högst ofullständiga. De hafva, sådana de nu i lagstiftningen äro uttryckta, på vårt jordbruk haft och fortfarande hafva ett högst menligt inflytande.

Bristen består nemligen deruti, att hvarken delegarnes pligt, »att icke till större vidd än behovet fordrar» bestämma omfånget af sådana platser, lika litet som att dessa innehafva de naturliga egenskaper, som motsvara det ändamål benämningen antyder, blifvit ställda under någon kontroll, emedan delegarne ensamma ega att i ämnet besluta. Skiftesmannen och gode männen hafva ej erhållit rätt att afgifva yttrande i frågan, när delegarne äro ense, hvilket oftast inträffar, och om de än meddelade ett sådant, antyder icke författningen att detta skulle till någon åtgärd föränleda. — Lika litet är egodelningsrätten berättigad att deruti ingå i pröfning. Till denna domstol hörer endast, att, i sammanhang med öfriga frågor, tillse det förrättningsmannen inför delegarne föredragit och, der det erfordras, afgjort ärendet i vederbörlig ordning. Denna egodelningsrättens ställning bör ej heller, efter min tanke, för detta fall förändras, ty om detta skedde, medförde alltid sådant domstolens sammanträde på stället, hvilket skulle fördyra skiftesomkostnaderna. Det är blott då delegarne icke godkänna, antingen det beslut, när parterne icke äro ense, skiftesmannen och gode männen äfven nu skola fatta, eller ock det yttrande desse, enligt min åsigt, hädanefter böra lemna, äfven i det fall att delegarne äro ense, som nämnde domstols åtgärd bör anses vara påkallad. Den nödiga föreskriften, att sådana planer ej få sättas större än behovet fordrar, står nu, huru vigtig den än är, såsom en tom fras och kan ganska lätt eluderas. Ökas de vid egoskiften förekommande så kallade preliminärfrågorna med en enda och detta i den riktning jag antydtt och som ovedersägligen är ganska enkel, så skulle den för skiftesdelegare omöjliggöra att genom korttänkta och mot nu gällande lag stridande beslut skada efterkommande — ett förpligtelsemått, som föregående släkten gifvit så stora anledningar att vidtaga.

Vid den tid — år 1827 — då stadgan om laga skiften utfärdades, befann sig landtbruket på en helt annan ståndpunkt än nu. Detta yrke har, såsom alla andra föremål för mensklig verksamhet, gått framåt. En stor del af det, som då af okunnigheten, eller af ett vilseledt nit, eller möjligen af motvilja för alla förändringar i det bestående, ansågs befordra jordbrukarens fördel, det har den stigande insigten befunnit innefatta alldeles motsatsen. Det tillhör skifteslagarne att på utvecklingens bana göra jemna framsteg med landtbruket sjelf, annars verka de skad-

ligt på det föremål, de äro åsyftade att omhägna. Vid en stor del af och isynnerhet de äldre laga skiftena finner man, att delegare lyckats eludera den i skifteslagarne allt sedan 1827 gjorda bestämmelsen, att »all skifteslagets mark skall i delning gå», på det sätt, att de med den under ingen kontroll ställda rätt, som är dem lemnad i fråga om undantag af oskifta, från delningen uteslutit 5, 10, 20, 50, 100 och öfver 100 tunnland, hvilka ganska ofta på intet vis användas eller hafva kunnat användas till det ändamål, hvarför de uppgifvas vara bestämda, och i hvad fall som helst äro till omfånget allt för orimligt stora. Följden har också blifvit, att dessa platser ligga för nutidens jordegare icke allenast, snart sagdt, värdelösa, utan, hvad värre är, de utgöra i fråga om användandet en oupphörlig anledning till osämja emellan grannarne. Dertill kommer, att, när en utaf desse lemnar lösa personer tillåtelse att der bosätta sig, så blir platsen på detta sätt till större eller mindre del inkräktad på de öfriges rätt. Stridigheter och osämja uppkomma alltid, der icke eganderätten är skarpt begränsad, och något mera dyrbart föremål för en sådan rätt kan ej förekomma, än hvad som berör en landbrukares hemman. Sådana gemensamma platser förekomma äfven under för skifteslagarne alldeles främmande benämningar, såsom »färbete», »svinvall», »plan för skogsplantering» o. s. v., hvarigenom visas, att man emot lagstiftningen icke ens haft den uppnärksamheten att välja sådana namn, som antyda de egenskaper, hvarunder dylika planer finge afsättas.

Sådana mot skifteslagarnes anda och mening begångna missbruk förekomma i ännu väsentligare mån, så väl vid de så kallade enskiftena, som ock vid de egodelningar, hvilka, enligt Kongl. Kungörelsen den 28 Februari 1821, blifvit såsom enskifte fastställda.

Enligt 3 § i 1866 års skiftesstadga få hvarken laga skiften eller enskiften, eller sådana skiften, hvilka, i enlighet med sist åberopade Kongl. kungörelsen, blifvit såsom enskiften fastställda, rubbas, utan så är, att »alla, hvars rätt är af frågan beroende, derom åsämjas».

De försök, som af många skiftesdelegare blifvit gjorda för att i en tidsenlig riktning få sådana missförhållanden rättade, hafva i allmänhet aflupit otillfredsställande. De hafva nemligen sökt att begagna den i 2 § af 1866 års skiftesstadga (återfinnes äfven i 1827 års lemnade föreskrift, att, »om jord å landet är oskiftad och delegare vill derå laga skifte erhålla, hafve den vitsord till». Emot en sådan önskan har understundom af t. ex. tio skiftesdelegare blott en enda — möjligen den, som egt minsta andelen i skifteslaget, eller ännu oftare en sådan, hvars ekonomi varit

i den ställning att han, för att undgå en tillfällig mindre utgift, icke dragit i betänkande protestera mot en åtgärd, som i högre värde för framtiden skulle satt den jordegendom han för dagen kallade sin — nedlagt sitt nej och, understödd af lagen, lyckats att undvika den behöfliga åtgärden. De beslut, som i följd af sådana stridigheter blifvit af vederbörande fattade, hafva naturligtvis blifvit mycket olika. På ena sidan stod det enkla lagbudet, att något fastställt skifte ej fick rubbas, utan alla parter medgifvande, och på den andra skiftesverkets idé, dess högsta mål, hvilket man fann vara alldeles förfeladt. Efter mitt förmenande är det nödvändigt att lagstiftningen måtte förändras för detta fall. Den bör på ena sidan tillse, att rättelse kan beredas i sådana missbruk, som vid fastställda egoskiften redan blifvit begångna, och på den andra söka förekomma några sådana för framtiden.

I första hänseendet bör det förbud, som nu är meddeladt mot all ändring i ett fastställt skifte, såvida ej alla parter derom åsämjas, så till vida inskränkas, att, om ändringen åsyftar ett sådant förhållande, som här är vidrördt, den måtte blifva tillåten och således »vitsord lemnas åt den delegare, som skifte vill» — såvidt nemligen det angår sådana egoskiften, som blifvit fastställda före den tid, den af mig åsyftade lagförändringen skulle träda i gällande kraft. Efter denna tid åter — då några sådana missbruk vore förebyggda och således ej förekomma — skulle, för vinnande af ändring i ett fastställt laga skifte, erfordras, såsom nu, bifall af alla dem, hvars rätt saken rörde.

I andra hänseendet åter böra skiftesmannen och gode männen, icke allenast vid hädanefter skeende laga skiften på hela byområden och hemman, utan äfven på sådana delar deraf, som här förut äro antydda, meddela yttrande öfver de beslut, som af delegarne till och med enstämmigt fattas öfver undantag af oskifto, huruvida detta är till det uppgifna ändamålet användbart och huruvida det icke blifvit större tilltaget, än behofvet fordrar. Jag anser, att ett sådant yttrande lämpligast bör af skiftesförrättarne afgifvas, emedan de böra bättre inse delegarnes fördel, än många utaf dem sjelfva förmå, dels böra ega fullständig kännedom om egornas beskaffenhet, och dels icke, huru deras omdöme än utfaller, bereda sig sjelfva någon inkomst. Äro delegarne sins emellan enige i beslutet och för öfrigt godkänna det yttrande skiftesmannen och gode männen afgifva, bör dervid förblifva. Blir detta deremot antingen i sin helhet eller till en del icke händelsen, bör ärendet, såsom andra prelimi-närfrågor, underställas egodelningsrätten.

Med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag, att Riksdagen behagade hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att nådig kungörelse täcktes utfärdas, uti hvilken nedanstående §§ i 1866 års skiftesstadga erhålla följande förändrade lydelse:

1 Kap.

3 §.

»Har jord, som hörer till by eller hemman, deri två eller flere ega del, genom teg- eller storskifte i flera skiften blifvit lagd; vill den, som i sådant skifteslag eger ett eller flera hemman eller en eller flera hemmansdelar, laga skifte erhålla, hafve ock den vitsord till, utan att å tegen eller storskifte meddelad fastställelse eller eljest ingångna och stadfästade förening må sådant hindra eller därför i vägen ligga. — Ej må redan verkställd enskiftesdelning, som vunnit laga kraft, eller skifte, hvilket enligt Vår nådiga Kungörelse den 20 Februari 1821 blifvit såsom enskifte ansedt och fastställdt, eller laga skifte, hvarå fastställelse meddelats före den tid, denna Vår nådiga kungörelse träder i gällande kraft, genom nytt skifte rubbas utan så är, antingen att alla, hvilkas rätt är af frågan beroende, derom åsamjas, eller ock att från det fastställda skiftet är, under hvilken förevändning som helst, så stor del utesluten, att denna numera lämpligen ej kan till beskaffenhet och omfång hänföras till sådant område, hvilket på de grunder denna Vår nådiga stadga bestämmer, får såsom gemensam plan för skifteslaget afsättas.

I sådant fall vare skifte på en sådan plan, äfven utan alla delegarnes medgifvande, tillåtet, och hafve den vitsord, som skifte vill.

Laga skifte, som är afslutadt och fastställdt efter den tid, denna Vår nådiga kungörelse skall tillämpas, får icke rubbas, utan att alla de, som saken angå, sig derom förena.»

6 Kap.

54 §.

Skiftesmannen och gode männen skola, efter rådplägning med delegarne, besluta uti de i 2, 3 och 6 punkterna af nästföregående § omnämnda frågor..

Delegare, som äro tillstädes vid afgörandet af de i 1, 4, 5, 7 och 8 punkterna i samma § uppräknade frågor, ega att, under rådplägning med skiftesmannen och gode männen, i dessa frågor besluta, när de alla om beslutet äro ense. — Varder, efter det en sådan fråga blifvit föredragen, densammas behandling uppskjuten, då bör underrättelse om dagen, när frågan skall till afgörande förekomma, delegarne meddelas. Skiftesmannen och gode männen söka härvid förmå delegarne att i nämnde delar sig förena. Varder förening af alla närvarande delegare i en eller flera delar ingången, då skall den särskildt upprättas och af delegarne, jemte gode männen, underskrifvas, och gälla sedan till efterrättelse i hvad det öfver 1, 5, 7 och 8 punkterna och med iakttagande af hvad 128 § rörande frånvarande delegares rätt i denna del innehåller.

Öfver delegarnes beslut i 4 punkten skola skiftesmannen och gode männen afgifva yttrande, huruvida de dels anse det af delegarne bestämda undantag af oskifto motsvara det ändamål, som dervid uppgifves vara åsyftadt, och dels om de anse detsamma till omfånget icke vara större, än behofvet fordrar, och i händelse de ej dela jordegarnes mening, föreslå de förändringar i beslutet, de finna nödiga. — Kunna åter delegarne sig icke förena i någon eller några af de punkter, som till deras beslutanderätt höra och som före skiftets fortsättning skola vara afgjorda, eller gillas icke utaf alla det yttrande, skiftesmannen och gode männen rörande beslutet i 4 punkten afgifvit, då ega dessa, sedan de skäl noga upptagna blifvit, som å ena eller andra sidan anföras, att öfver tvisteämnet utlåtande

meddela, och iakttaga dervid hvad för hvarje särskildt fall här framdeles stadgas. — Nöjes delegare enhälligt deråt — — — — finnes förenadt.»

18 Kap.

125 §.

3:dje punkten: »Tvister om den mark, som för delegarnes allmänna behof före skiftet undantagas skall, antingen de härleda sig från delegarnes olika meningar eller från nekadt godkännande af det yttrande i ämnet, som det, enligt 54 §, åligger skiftesmannen och gode männen att afgifva.»

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1880.

Joh. Bengtsson.
från Halland.
